

Sipoon saaristo-ohjelma

SIPOON SAARISTO-OHJELMA

Sisällys

Esipuhe

1. VALTAKUNNALLINEN SAARISTOPOLITIIKKA	1
2. SAARISTOYMPÄRISTO, ELÄIN- JA KASVIMAAILMA	3
3. ASUTUS, ELINKEINORAKENNE JA RAKENNUKSET	5
3.1. Väestö ja asuntokunnat	5
3.2. Elinkeinorakenne	5
3.3. Rakennuskanta	6
3.4. Omistussuhteet	6
4. SAARISTON SUUNNITTELU	7
4.1. Suunnitelmat	7
4.2. Merialuesuunnittelu	8
4.3. Yleiset suunnitteluperiaatteet	9
5. SAARISTOANALYYSI	10
6. KEHITTÄMISALUEET	13
6.1. Elävä saaristo	13
6.1.1. Saaristoasioiden edunvalvonta	14
6.1.2. Kunnan strategia – saaristo	14
6.1.3. Valtion saaristolisät	14
6.1.4. Rakentaminen ja asuminen saaristossa	15
6.1.5. Turvallinen arki saaristossa	17
6.2. Yhteydet	17
6.2.1. Rannikolla sijaitsevat venesatamat	17
6.2.2. Väylät ja yleiset laiturit saaristossa	19
6.2.3. Bussi- ja veneliikenne	21

6.3. Palvelut ja toiminta	23
6.3.1. Toiminta saaristossa	23
6.3.2. Virkistysmahdollisuudet	24
6.3.3. Saariston markkinointi	26
6.3.4. Vesi- ja jätehuolto	27
6.3.5. Saariston osoitejärjestelmä	28
6.4. Ympäristö	29
6.4.1. Ympäristövalvonta	29
6.4.2. Ympäristö- ja kulttuuriarvot	30
6.5. Saariston kehitys tulevaisuudessa	31
7. YHTEENVETO	31

Esipuhe

Sipoon saaristo-ohjelma tuo esille saaristoa koskevia tärkeitä kysymyksiä ja haluaa tehdä saariston ja saaristolaisten tarpeet näkyviksi kunnan toiminnassa.

Saaristo muodostaa siis puolet kunnan kokonaispinta-alasta. Saariston merkitys koko kunnan kehitykselle ei saa jäädä unohtuiksi. Kaunis maisema sekä ainutlaatuiset kulttuuri- ja luonnonympäristöt vaikuttavat omalta osaltaan siihen, että Sipoo koetaan monipuolisena, viihtyisänä ja houkuttelevana asuinpaikkana.

Sipoon saaristovaltuuskunta on laatinut saaristo-ohjelman vuosina 2019 ja 2020. Ensimmäinen ohjelmaluonnos valmisteltiin keväällä 2019. Kunnanhallitus käsitteli alustavasti saaristo-ohjelman syyskuussa 2019, jonka jälkeen on pyydetty lausuntoja kunnan luottamuselimiltä ja kommentteja asukailta ynnä muilta. Asukasilta on järjestetty Gumbontalolla tammikuussa 2020. Saadun palautteen perusteella saaristovaltuuskunta on päivittänyt saaristo-ohjelma-ehdotuksen syksyllä 2020. Sipoon kunnanhallitus on hyväksynyt Sipoon saaristo-ohjelman ohjeellisena toiminta-ohjelmaksi kokouksessaan 18.1.2021.

Sipoon saaristo-ohjelmassa on sekä valtakunnallisten saaristo-ohjelmien toimenpide-ehdotuksia että Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotuksia elävän saariston edistämiseksi.

Sipoon saaristovaltuuskunta 2017–2021

Magnus Åström, puheenjohtaja (-20.8.2019)

Gunilla Holmberg, puheenjohtaja (21.8.2019-)

Rainer Boman

Robin Holmberg

Svante Johansson

Barbro Lindström

Robert Lindström

Claudia Lundberg

Tom Malmberg

Johanna Saxén

1. Valtakunnallinen saaristopolitiikka

Suomessa saaristopolitiikka on strategista, valtion johtamaa kehittämissä politiikkaa. On olemassa saaristolaki ja saariston erityisasema on määritelty perustuslaissa.

Saaristopolitiikan arviointiraportissa todetaan, että väestökehityksen perusteella saaristojen kehityskuva on kokonaisuutena heikko. Se ei ole erityisesti saaristoille leimallista vaan kaikille saavutettavuudeltaan heikoille maaseutualueille yhteinen pitkän aikavälin muutostrendi (lähde: Maa- ja metsäministeriö, julkaisu 8a/2018).

Saaristolaki

Saaristolain mukaan valtion viranomaisten ja kuntien pitää edistää saariston kehitystä (494/1981). Valtion ja kuntien toimin on pyrittävä turvaamaan saariston kiinteä asutus luomalla väestölle riittävät mahdollisuudet toimeentuloon, liikkumiseen ja peruspalvelujen saantiin sekä suojaamaan saariston maisemakuvaa ja luontoa ympäristöhaitoilta. Saaristolaki velvoittaa valtiota ja kuntia ottamaan huomioon saariston erityisaseman elinkeinojen, liikenteen ja palvelujen kehittämisessä sekä maankäytön suunnittelussa.

Valtioneuvoston asetus saaristokunnista ja saaristo-osakunnista (1089/2016 ja 1589/2019) määrittelee, että saaristokuntaa koskevia säännöksiä sovelletaan myös saaristo-osakunnissa. Sipoossa tämä koskee saaria ilman kiinteätä tieyhteyttä sekä Kitön saarta ja Löparön saarta.

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma

Saaristoasiain neuvottelukunta toimii maa- ja metsätalousministeriön alaisuudessa ja valmistelee aikaan sidottuja saaristo-ohjelmia. Neuvottelukunta hyväksyi kesäkuussa 2017 valtakunnallisen saaristo-ohjelman vuosille 2017–2019. Ohjelman tarkoituksena oli toteuttaa saaristolain tavoitteita, tasapainottaa osaltaan aluekehitystä saaristo-, rannikko- ja vesistöalueilla ja hyödyntää saaristoisuutta, merta, järviä, jokia ja rantavyöhykettä aluekehitystekijöinä koko maassa. Ohjelma on laadittu yhteistyössä ministeriöiden, maakuntien, saaristokuntien ja saaristoisten kuntien, kansalaisjärjestöjen ja yritysten kanssa.

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma vuosille 2017–2019 sisältää toimenpide-ehdotuksia, jotka koskevat muun muassa elinkeinoja ja työllisyyttä, vakituista asutusta ja vapaa-ajan asutusta, liikenne- ja tietoliikenneyhteyksiä, ympäristöä, luontoa ja kulttuuria.

Saaristoasiain neuvottelukunta on lokakuussa 2020 julkaissut uuden saaristo-ohjelman *Ihmisten saaristo – Saaristo- ja vesistöalueiden valtakunnallinen kehittämissuunnitelma vuosille 2020–2023*. Ohjelma löytyy kokonaisuudessaan saaristoasiain neuvottelukunnan verkkosivulta: www.saaristopolitiikka.fi.

Saaristoalueiden kehittämistä ohjaa visio hyvän elämän saaristosta. Saaristoalueet ovat elinvoimaisia, saavutettavia ja luonnonläheisiä alueita, jotka tarjoavat monipuolisen ja kulttuurisesti erityisen asuin- ja toimintaympäristön. Elinvoimaiset saaristoalueet tuovat hyvinvointia koko yhteiskuntaan!

Saaristo-ohjelma esittää toimintaperiaatteet ja temaattiset valinnat vision toteuttamiseksi. Ohjelma ei pidä sisällään konkreettisia toimenpiteitä, vaan saaristoasiain neuvottelukunta laatii saaristo-ohjelman tavoitteita tukevat toimenpiteet vuosittaisessa toimintasuunnitelmassaan.

Toimintaperiaatteet:

- Saariston vahvuudet ja niiden hyödyntäminen; Paikkaperustainen kehittäminen nojaa paikallisten voimavarojen tunnistamiseen ja hyödyntämiseen huomioiden paikalliset tarpeet ja erilaisten toimintaympäristöjen muutokset ja haasteet. Hallinto- ja palvelujärjestelmät mukautetaan joustavasti paikallisiin olosuhteisiin.
- Yhteistyön ja verkostojen rakentaminen; saaristojen tuloksellinen kehittäminen perustuu kumppanuuteen, yhteistyöhön ja verkostoihin.
- Älykäs sopeutuminen; alueiden kehittäminen ei voi pohjautua pelkästään jatkuvaan kasvuun nojaavien tavoitteiden varaan. Sopeutumiskykyinen, luova ja joustava ajattelutapa tarvitaan siitä, miten elinvoimaisuus vahvistuu ja turvataan esimerkiksi vakituisen asutuksen vähentyessä, väestön ikääntyessä tai kalakantojen heikentyessä.
- Ympäristövastuun lisääminen; ympäristövastuullisuus tarkoittaa sitä, että saaristojen kehittämistoimet huomioivat vesistöjen tilan ja kulttuuriympäristön sekä niiden käytön kestävyden.

Teemoihin kuuluu a) palvelujen ja työpaikkojen saavutettavuus ja että saaristoalueet ovat helposti saavutettavissa, b) asuminen, lapset ja nuoret, c) elinkeinot ja palvelut, d) saaristokulutturi sekä e) luonto ja ympäristö.

Pohjoismainen saaristoyhteistyö

Pohjoismainen saaristoyhteistyö on rajat ylittävää viranomaisyhteistyötä, joka koskee suomalaisia ja ruotsalaisia saaristoalueita. Yhteistyöllä pyritään saaristoalueiden mahdollisuuksien kehittämiseen.

Aktiivisen ja vakituisen asutuksen säilyttäminen, elinkeinon sopeuttaminen ja kehittäminen, kulttuuriperinnön vaaliminen, saaristokulttuurin kehittäminen ja saariston merellisen ympäristön parantaminen muodostavat saaristopolitiikan kulmakivet.

Seudullinen saaristoyhteistyö

Suomen saaret ry (Finlands öar rf, FÖSS) järjestää vuosittain tapahtumia, jotta saaristolaisilla on mahdollisuus tavata ja vetää hankkeita, joiden tarkoituksena on turvata ja kehittää saarten palveluita.

2. Saaristoympäristö, eläin- ja kasvimaailma

Sipoon saaristo on 1880-luvulla alkaneen huviloiden ja myöhemmin lomamökkien rakentamisen takia Suomen tiheimmin rakennettuja saaristoalueita. Saaristossa on viitisenkymmentä suurempaa saarta ja sen lisäksi pienempiä kareja ja luotoja.

Rannikkoalue ja saaristo ovat enimmäkseen melko mäkisiä. Maaperä on meri- ja ulkosaaristovyöhykkeellä pääasiassa kalliota ja kalliopeite on luonteenomaista myös sisäsaaristossa. Saaristossa vallitsevia kivilajeja ovat graniitti sekä kvartsi-maasälpägneissi. Moreenia on laajalti vain sisäsaaristossa isommilla saarilla ja ranta-alueella. Soraa, hiekkaa ja savea on paikoittain. Kalkkirannan alueella esiintyy kallioperässä dolomiittia ja kalsiittia.

Sipoon saaristossa ei ole Natura 2000 -verkostoon kuuluvia alueita. Saaristossa on kuitenkin useita arvokkaita luontokohteita tai luontoalueita.

Maisemakuvan monimuotoisuus perustuu saariston rikkonaisuuteen, kallioisten mäkien pienpiirteisyyteen ja vaihtelevaan topografiaan, viljelysten laikuittaisuuteen, asutuksen sijoittumiseen ranta-alueille sekä kauniisiin ja herkkiin luonnonpiirteisiin. Sipoon saaristo rajoittuu etelässä Suomen alueveteen (avoin meri), lännessä Helsingin saaristoalueeseen ja idässä Porvoon saaristoalueeseen. Luoteessa sijaitsee Vuosaaren kerrostaloasutus, pohjoisessa Östersundomin ja Sipoon rannikkoalueen pientaloasutus ja Kalkkirannan kalkkitehdas ja koillisessa Kilpilahden teollisuusalue.

Vaikka saaristo on Sipoon edustalla rikkonaista, siinä on havaittavissa kolme tiivistä saariryhmää, jotka muodostavat idyllisiä ja harmonisia maisemakokonaisuuksia. Nämä ovat lännessä Granö ja Mölandet, saariston keskiosassa Simsalö, Söderkullalandet, Norrkullalandet ja Röysö sekä lukuisat pienemmät saaret ja luodot ja idässä Kitö ja Löparö. Saariryhmien pienpiirteisten näkymien välisistä salmista avautuu vastakohtana avaria näkymiä kauemmas merelle.

Sipoon valtuusto hyväksyi kesäkuussa 2011 saariston ja rannikon osayleiskaavan, joka astui voimaan helmikuussa 2014. Osayleiskaavassa kaava-alue on jaettu kolmeen osaan:

a) Mannervyöhyke ja sisäsaaristo

Saaria on runsaasti. Saarten välissä on kapeita ja sokkeloisia salmia ja rannat ovat pitkälti ruovikointuneet. Metsäkasvillisuutta luonnehtivat kallion lakiosilla matalat kalliomänniköt, notkelmien ja alavampien maiden lehtomaiset ja tuoreet metsät ja kuivahkot metsät. Lehtomaisia kankaita ja lehtoja on paikoittain. Alueella on runsaasti kallioita. Rannat ovat monin paikoin tiheään rakennettuja.

b) Ulkosaaristo

Ulkosaariston rajana on metsän esiintyminen. Pieniä saaria on runsaasti. Metsät ovat enimmäkseen tuoreita ja kuivahkoja kankaita.

Kalliolakialueet ovat karuja kalliomännikköjä.

Rehevimmät metsätyypit, lehdot ja lehtomaiset kankaat, keskittyvät isommille saarille.

Pienemmissä saarissa metsäkasvillisuus on pääosin kalliomännikköä ja kuivahkoa mäntykangasta. Rannat ovat pääasiassa kallio- ja kivikkorantoja. Merenrantaniittyjä on paikoin. Valtaosa saarista on asuttuja.

c) Merivyöhyke

Vyöhykkeen luonteeseen kuuluvat pienet, puuttomat saaret sekä kallioiset ja kiviset rannat. Suurin saari on Eestinluoto, joka laajuutensa ansiosta poikkeaa vyöhykkeen muista saarista. Eestiluodon sisäosassa kasvaa metsää.

Meri

Sipoon saaristo- ja rannikkoalueella on lukuisia saarten ja kyntäiden ulkomerestä erottamia erillisiä altaita, joissa veden vaihtuminen on rajoittunutta. Tällaisten altain pohjalta happi kuluu vähiin erityisesti kesän aikana. Tämä osaltaan vaikuttaa siihen, että alueen vedet ovat herkkiä rehevöitymään.

Vesien yleisen käyttökelpoisuusluokituksen mukaan meriveden laatu on saaristossa valtaosin luokassa tyydyttävä. Ulompana merialueella veden laatu paranee hyväksi. Pintaveden suolapitoisuus on noin 5 promillea.

Eläimistö

Linnusto on pääpiirteiltään tyyppillistä saaristolinnustoa. Tavallisimpia vesilintuja ovat kokosukeltajat kuten telkkä, tukkasotka, tukkakoskelo, isokoskelo ja haahka. Merimetso ja valkuposkihanki ovat yleisiä. Muuttoaikana saaristossa levähtää useita lintulajeja.

Kalalajisto on monipuolinen. Kalastoon kuuluvat mm. silakka, ahven, hauki, kuha, taimen, made, siika, lahna, kilohaili ja lohi (lähde: Saariston ja rannikon osayleiskaava).

3. Asutus, elinkeinorakenne ja rakennukset

3.1. Väestö ja asutuskunnat

Sipoon saaristoalueisiin lasketaan kuuluvan ne saaret, joihin ei ole kiinteää tieyhteyttä sekä Kitö ja Löparö. Tilastokeskuksen tietojen mukaan saaristossa asui 153 henkilöä vuoden 2019 lopussa. Puolet saaristolaisista asuu saarilla, joihin ei ole kiinteää tieyhteyttä.

Vakituista asutusta oli seuraavilla saarilla: Björkholmen, Bockholmen, Kamsholmen, Kitö, Komsalö, Löparö, Majholmen, Norrkullalandet, Opanholmen, Sandholmen, Sandholmen-Röysö, Simalö, Stora Svedjeholmen, Strömmingsholmen, Skutholmen ja Söderkullalandet.

Saaristossa väestö on vanhempaa kuin kunnassa keskimäärin. Vuonna 2019 Sipoon saariston asukkaista 16 % oli lapsia, nuoria ja nuoria aikuisia (0–24-vuotiaat), 49 % työssäkäyviä (25–64-vuotiaat) ja 35 % ikäihmisiä (65 vuotta täyttäneet). Pääosa väestöstä, 76 %, puhui ruotsia äidinkielenään.

Saaristossa oli vuoden 2019 lopussa 75 asutokuntaa. Puolet asutokunnista asui saarilla, joihin ei ole kiinteää tieyhteyttä (lähde: Tilastokeskus).

3.2. Elinkeinorakenne

Vuonna 2018 vajaat puolet saaristolaisista, 47 %, kuului työvoimaan. Lasten ja opiskelijoiden osuus oli 14 %, eläkeläisten osuus 35 % ja muiden osuus 4 % (lähde: Tilastokeskus).

Saaristossa on vain muutamia työpaikkoja. Noin kuusikymmentä rannikolla sijaitsevaa yritystä tarjoaa palvelujaan saaristolaisille ja mökkiläisille saaristossa (lähde: Sipoon saaristoesite 2019).

Kalastuselinkeino

Saaristossa toimii kymmenkunta kalastajaa. Näistä kolme lasketaan ammattikalastajiksi uuden 1. luokan ammattikalastajan luokituksen mukaan. Sipoo kuuluu Porvoon–Sipoon kalastusalueeseen. Sipoon kunta on mukana tukemassa Etelä-Suomen kalastusryhmä ESKO:n toimintaa. Kalastusryhmä jakaa tukea Euroopan meri- ja kalatalousrahastosta kalatalouselinkeinojen kehittämiseen. Tukea voidaan myöntää ESKO strategia 2020:n suuntaviivojen mukaisesti ammattikalastuksen, kalankasvatuksen ja kalastusmatkailun erilaisille hankkeille.

Ohjelman vision mukaan Suomenlahden elinkeinokalatalous on kannattava ja tehokkaasti toimiva vuonna 2020. Kuluttajille tuotetaan laadukkaita elintarvikkeita, saaristoa ja rannikkoa pidetään asuttuna sekä kävijöille tarjotaan ainutlaatuisia elämyksiä.

Kalatalouselinkeino on uhattuna, sillä se kilpailee rannikon kalakannoista jatkuvasti kasvavien hylje- ja merimetsokantojen kanssa. Hylkeet syövät kalastajien saaliit ja tuhoavat heidän työvälineensä.

3.3. Rakennuskanta

Valtaosa saarista on asuttuja. Vakituksen asutuksen lisäksi saaristossa asuu ajoittain suuri määrä kesämökkiläisiä. Puolet Sipoon kesämökeistä sijaitsee saaristossa. Vuonna 2019 saaristossa oli 1 135 kesämökkiä, joista 944 mökkiä saarilla, joihin ei ole kiinteää tieyhteyttä.

Sipoossa sijaitsevista kesämökeistä sipoolaiset omistivat 14 %, pääkaupunkiseudun asukkaat 58 % ja muut ulkokuntalaiset 9 % vuonna 2019. Yritykset, yhdistykset, perikunnat ja ulkomaalaiset omistivat 19 % kesämökeistä.

Vuonna 2019 saaristossa oli kesämökkien lisäksi 173 rakennusta. Rakennuksista 134 oli asuinrakennuksia. Asuinrakennukset olivat erillispientaloja (lähde: Tilastokeskus).

3.4. Omistussuhteet

Sipoon kunnan maapinta-ala on 340 km². Järviä kunnassa on 3 km² ja merialueita 356 km². Saaristo muodostaa siis puolet kunnan 699 km²:n kokonaispinta-alasta (lähde: Maanmittauslaitos, www.maanmittauslaitos.fi).

Saaristossa maa- ja vesialueiden omistussuhteet ovat hajanaiset. Alueita on sekä yksityis- että yhteisomistuksessa. Yksityishenkilöt ja perikunnat, kunnat ja yhdistykset omistavat maa-alueita ja niihin usein liittyviä vesialueita. Useiden virkistysalueiden omistajina Helsingin kaupunki, Vantaan kaupunki ja Sipoon kunta kuuluvat suurempiin maanomistajiin.

Sipoon saaristo kuuluu Porvoon-Sipoon kalastusalueeseen, joka on lakisääteinen vesialueiden omistajien, ammattikalastajien ja vapaa-aikakalastajien yhteistyöelin.

4. Saariston suunnittelu

4.1. Suunnitelmat

Maakuntakaavat

Uusimaa-kaava 2050 kattaa koko Uudenmaan alueen, ja sen aikatahtain on vuodessa 2050. Kaava kokoaa yhteen kaikki maankäytön keskeiset teemat. Uudenmaan liiton maakuntavaltuusto hyväksyi kaavan elokuussa 2020.

Vuonna 2018 valmistuneessa Östersundomin alueen maakuntakaavassa Östersundomin rannikko- ja merialue on merkitty mantereen rantavyöhykkeeksi ja sisäsaaristoksi. Merkintä mahdollistaa vyöhykkeen suunnittelun kaikkia toimintoja ja maankäyttömuotoja sisältävänä alueena. Vyöhykkeelle osoitetaan myös virkistysalueita vahvistamaan sen merkitystä ulkoilu- ja virkistysalueena. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon kulttuuri- ja luonnonmaiseman arvojen sekä arvokkaiden luonto-olosuhteiden säilyminen, ympäristön tilan parantaminen ja vesiensuojelun edistäminen sekä virkistyskäyttötarpeet.

Östersundomin yhteinen yleiskaava

Helsingin, Vantaan ja Sipoon valtuustojen syksyllä 2018 hyväksymä Östersundomin yhteinen yleiskaava mahdollistaa rannikkoalueelle rakennettavan keskisuuren kaupungin, jossa on 80 000–100 000 asukasta ja 30 000 työpaikkaa.

Storörenin satama-alue ja Majvik sekä Granön saari ympäröivine saaristoalueineen kuuluvat yleiskaavaan. Majvikiin suunnitellaan venesatamatoimintaa.

Granön suunnitteluperiaatteiden mukaan saarta kehitetään ensisijaisesti monipuolisena virkistysalueena sekä erityislaatuiseena asuinalueena enintään 2 000 asukkaalle. Virkistys, matkailu, siirtolapuutarhapalstat, leirintäalueet, pienvenesatama toimintoinen ja telakkatoiminta sekä veneiden talvisäilytys voivat tulla kyseeseen.

Helsingin hallinto-oikeus kumosi marraskuussa 2019 Östersundomin yhteisen yleiskaavan hyväksymistä koskevan päätöksen.

Osayleiskaavat

> Saariston ja rannikon osayleiskaava

Saariston ja rannikon osayleiskaava ja yksittäiset, pienialaiset ranta-asemakaavat ohjaavat saariston rakentamista. Saariston ja rannikon osayleiskaava astui voimaan helmikuussa 2014. Osayleiskaavan tarkoituksena on määrittää kiinteistö- ja maanomistajakohtainen rakennusoikeus sisältäen pysyvän asumisen tarpeet ja loma-asumisen sekä matkailun ja elinkeinojen alueet. Osayleiskaava päivitetään asteittain uusien kaavojen laadintatyön yhteydessä. Tuleva Gumbostrand–Västerskog–Hitån osayleiskaava (G27) sisältää Gumbostrandin alueen.

Saaristovaltuuskunnan mielipiteen mukaan saariston ja rannikon osayleiskaava on sisällöltään rajoittava, ei kehittävä. Tämä ei ole hyväksyttävää, kun kyse on suunnitelmasta.

> *Sibbesborgin osayleiskaava*

Sibbesborgin osayleiskaavaluonnos koskee Söderkullaa ympäröivine alueineen, joihin kuuluvat Majvikin, Hitån ja Eriksnäsin rannikkoalueet. Eriksnäsin alueelle laaditaan myös oma osayleiskaava ja Majvik kuuluu Östersundomin yhteiseen yleiskaavaan. Sibbesborgin osayleiskaavaluonnos mahdollistaa 50 000 asukkaan sijoittumisen alueelle, mutta lopullisen suunnitelman väestötavoite on todennäköisesti huomattavasti pienempi.

> *Eriksnäsin osayleiskaava*

Osayleiskaavaehdotuksen mukaan Eriksnäsin aluetta on tarkoitus kehittää merellisenä asuin-alueena palveluineen ja työpaikkoineen. Kaava mahdollistaisi 10 000 asukkaan sijoittumisen alueelle.

Lausunnoissaan Eriksnäsin osayleiskaavasta saaristovaltuuskunta on todennut, että on erittäin tärkeätä, että elävä saaristo ja saaristolaisten satamatarpeet otetaan huomion jatkosuunnittelussa. Saaristopalveluita, yhteysalusliikennettä, veneiden ja autojen pysäköintiä, pelastustoimintaa, öljyntorjuntaa sekä tavara-, koululais- ja muita kuljetuksia varten tulee varata riittäviä alueita.

> *Gumbostrand–Västerskog–Hitån osayleiskaava*

Gumbostrand–Västerskog–Hitån alueelle laaditaan osayleiskaava lähivuosien aikana.

Asemakaavat

Kunnan kaavoitusohjelma 2020–2024 sisältää asemakaavahankkeet, jotka koskevat seuraavia rannikkoalueita: Majvik, Storören, Joensuun kartano ja Eriksnäs. Rantakaavahankkeita on käynnissä muun muassa Spjutsundin Vikbackassa, Krokholmenilla ja Kaunissaaressa (kaava on astunut voimaan heinäkuussa 2020) ja Norrkullalandetissa.

4.2. Merialuesuunnittelu

Merialuesuunnittelun tarkoituksena on muun muassa selvittää, miten merta voidaan käyttää tehokkaalla ja kestäväällä tavalla. Merialuesuunnitteludirektiivin mukaisesti kaikki EU:n rannikkovaltiot laativat merialuesuunnitelmat vuoden 2021 maaliskuun loppuun mennessä. Merialuesuunnittelusta säädetään maankäyttö- ja rakennuslaissa (§ 67). Merialuesuunnitelma laaditaan aluevesille ja talousvyöhykkeelle. Maakuntien liittojen tulee valmistella merialuesuunnitelma yhteistyönä. Merialuesuunnitelmat on sovitettava yhteen.

Rannikon maakuntaliitot ovat laatineet merialuesuunnitelmaluonnoksen. Merialuesuunnittelussa tarkastellaan erityisesti energia-alaa, liikennettä, kalastusta ja vesiviljelyä, matkailua, virkistyskäyttöä, ympäristöä ja luontoa. Huomiota kiinnitetään maanpuolustuksen tarpeisiin, merialueen

ominaispiirteisiin sekä maa-alueiden ja meren vuorovaikutukseen. Myös kulttuuriperintö, kaivosala, sininen bioteknologia ja merialuesuunnitteluun liittyvä meriteollisuus otetaan huomioon.

4.3. Yleiset suunnitteluperiaatteet

Saaristossa asuu vuosi vuodelta yhä vähemmän ihmisiä. Väestö myös vanhenee. Elävä saaristo edellyttää ympärivuotuista asutusta myös saarilla ilman kiinteää tieyhteyttä. Rannikkoalueen ja saariston erityistarpeet olisi huomioitava kaavoituksessa.

Saariston ja rannikon osayleiskaavassa on kunta asettanut muun muassa seuraavat yleiset suunnitteluperiaatteet ja tavoitteet:

- tukea ja kehittää saariston ja rannikon perinteisiä elinkeinoja kuten myös uusia elinkeinomuotoja
- parantaa pysyvän asutuksen elinolosuhteita
- tukea nykyisten palvelujen säilymistä sekä uusien luomista
- tukea Sipoon saariston ja rannikon omaleimaisuutta ja perinteitä, turvata palvelut ja työpaikat sekä huomioida matkailun tarpeet saaristossa
- edistää erilaisten suojeluohjelmien toteutumista ja luonnon- ja kulttuurialueiden suojelua
- huomioida saariston ja rannikon omaleimaisuus ja säilyttää biologinen moninaisuus
- helpottaa ja yksinkertaistaa rakennuslupien ja rakennusprojektien käsittelyä
- alle 2 hehtaarin kokoiset saaret jätetään rakentamattomiksi
- vanhojen, arvokkaiden rakennusten säilyminen turvataan; korvaava rakentaminen (esim. sivuasunnon salliminen)
- turvata virkistystarpeet jättämällä vapaata rantaviivaa myös yleiseen käyttöön.

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

- > Saariston kaavoituksessa asetetaan myös seuraavat yleiset suunnitteluperiaatteet:
  - riittävä rakentaminen ja elinkeinotoiminta sallitaan, jotta saaristo pysyy elävänä
  - rannikkovyöhyke otetaan huomioon siltä osin kuin suunnittelu koskee saaristoa palvelevia toimintoja (liikenne, tietoliikenne, kunnallistekniikka, satamat, kalasatamat, pysäköintialueet, laiturit ja muut yleiset palvelut)
  - suunnittelussa huomioidaan saaristossa sijaitsevien käyntikohteiden kasvava kysyntä, erityisesti luonto- ja virkistysalueet, sekä lisääntyvä pienveneliikenne. Tämä johtuu saaristoon rajoittuvien alueiden ja Granön tehokkaasta rakentamisesta.

Norrkullalandet – kunnan virkistysalue

5. Saaristoanalyysi

Sipoon saaristolla on tärkeä rooli kunnan kehityksessä. SWOT-analyysissä tarkastellaan saariston vahvuuksia ja mahdollisuuksia sekä heikkouksia ja uhkia.

Vetovoimainen saaristoympäristö, vahva paikalliskulttuuri, sijainti lähellä pääkaupunkiseudun suurta palvelu- ja työpaikkatarjontaa sekä hyvät liikenneyhteydet kuuluvat vahvuuksiin. Puutteellinen palvelutaso ja kehittämätön infrastruktuuri sekä ympäristökuormitukset kuuluvat heikkouksiin.

Tulevaisuuden haasteena on saariston pitäminen elävänä ja toimivana kokonaisuutena ympäri vuoden. Toinen haaste on kulumisen estäminen, kun käyttöaste nousee sitä mukaa kuin rannikkoalueiden väestömäärä kasvaa. Väestönkasvu tuo myös mukanaan uusia mahdollisuuksia, mikäli tarpeelliset taloudelliset ynnä muut resurssit panostetaan saariston kehittämiseen.

VAHVUUDET

Saaristolain suoma erityisasema

Vetovoimainen saaristoympäristö

- ainutlaatuiset luonto- ja kulttuuriympäristöt
- kaunis maisema

Vahva paikalliskulttuuri

- saaristolaishenki, yhteisöllisyys, paikallistuntemus
- saariston perinteet

Infrastruktuuri

- yhteysalusliikenne osaan saarista
- veneväylät

Peruspalvelut

Sijainti

- lähellä pääkaupunkiseutua, jossa on paljon palveluja ja työpaikkoja sekä hyvät lento- ja junayhteydet

MAHDOLLISUUDET

Väestö kasvaa

- loma-asuntojen muuttaminen vakituisiksi asunnoiksi
- rakennuskantaa täydennetään

Saariston merkitys kasvaa

- saaristo toimii viehättävän Sipoon käyntikorttina, jonka avulla voidaan houkutella uusia asukkaita kuntaan

Virkistysmahdollisuudet

- veneily, vesiturheilu, metsästys ja kalastus

Saariston erityispiirteet vahvistuvat

- rauhallisempi elämänlaatu
- lähellä luontoa ja luonnonvoimia
- hiljaisuutta ja rauhaa kauniissa luontoympäristössä

Paremmat yhteydet meritse ja maitse

Valtion resurssit ohjataan kansallisen saaristo-ohjelman painopisteisiin

Uusi merisuunnitelma

Uusia mahdollisuuksia yrittäjille

- kasvava luontomatkailu
- lisääntyvä yhteysalusliikenne Helsingistä saariston käyntikohteisiin
- palveluja asukkaille, kesämökkiläisille, kävijöille
- pienteollisuutta
- asuminen saaristossa (vakituinen ja vapaa-ajan asuminen) luo palveluedellytyksiä

Saariston osalta resurssien, tiedotuksen ja markkinoinnin yhteensovittaminen eri toimijoiden kesken

Vesiosuuskuntien investoinnit

- hyvän juomaveden saanti paranee
- viemäriverkosto vähentää ympäristökuormitusta

Saaristoyhteistyö

HEIKKOUEDET

Saavutettavuus

- puutteellinen satama-, laiturij- ja tieverkosto
- satamissa liian vähän auto- ja venepaikkoja
- vapaasti käytettäviä tiloja, käyntikohteita, vierassatamia ja uimarantoja on vähän
- yhteysalusliikenne, bussiyhteydet

Palvelut

- puutteellinen palvelutarjonta
- kehittämätön matkailuelinkeino
- heikot yöpymismahdollisuudet
- vesihuolto

Yritystoiminta

- paikallisia palveluyrityksiä vain muutama
- kalastuselinkeino

Rakentaminen

- hidas kaavoitusprosessi
- loma-asuntojen muuttaminen ympäri- vuotisiksi
- osoitettujen rakennuspaikkojen puute

Ympäristöongelmat

- koskematonta luontoa ja luontoarvoja sisältävät alueet pienenevät
- taajama-alueiden ja teollisuusalueiden ympäristövaikutukset
- hylje- ja merimetsokannat
- happamoituminen, rehevöityminen ja ympäristömyrkyt
- ruoppaus ja rakentaminen
- öljypäästöt, ilmastonmuutos
- vieraslajit
- vesiviljely, rannikon hyväksikäyttö

UHAT

Saariston pitäminen elävänä yhä vaikeampaa

- väestön väheneminen ja vanheneminen
- palvelu- ja työpaikkatarjonta vähenee
- haasteellista rakentaa ja asettua asumaan saaristoon
- kiinteistöjen hinnat nousevat virkistys- käytön lisääntyessä

Saaristo unohtuu kunnan kehitysprosessissa

Taloudelliset resurssit eivät riitä infran rakentamiseen ja palvelujen tarjoamiseen

Hajanaiset maanomistussuhteet

Lähiseudun väestönkasvu aiheuttaa lisääntyvää virkistyspainetta

Huviveneiden ja muiden vesikulkuneuvojen määrä kasvaa

Luonto saastuu

- meri rehevöityy, sinilevä lisääntyy
- kalakannat pienenevät
- Itä-Helsingin valtavat rakennushankkeet pilaavat ympäristön laatua
- öljykatastrofit
- lento- ja veneliikenteen meluhaitat
- herkkä saaristoluonto kuluu hallitsemattomassa käytössä

Hylkeiden ja merimetsojen määrä kasvaa

- kalakanta pienenee
- saastuneet saaret

Vapaa-ajan kalastuksen puutteellinen valvonta

- Kalastuslain mukaan kalastusta harjoiteltaessa ei saa aiheuttaa tarpeetonta haittaa ja häiriötä ympäristölle, vesilläliikkuville, muulle luvalliselle kalastukselle taikka rannan omistajalle tai haltijalle. Sääntöä ei valvota tehokkaasti

6. Kehittämisaalueet

6.1. Elävä saaristo

Tammikuussa 2020 järjestettiin asukasilta saariston kehittämistarpeista. Osallistujien mielestä satamien auto- ja venepaikat, vierassatama ja loma-ajanasunnon muuttaminen vakituiseksi asunnoksi ovat merkittävimmät kehittämiskohteet.

Asukasillassa osallistujat toivat esille seuraavia toimenpiteitä:

.1. Satamat

auto- ja venepaikat, vierassatama, Storören/Sipoonranta voisi olla solmukohta, pysäköintipaikkojen markkinointi, veneiden tankkausmahdollisuudet, paremmat liikenneyhteydet, saariston ja Helsingin välinen saaristoliikenne, polkujen rakentaminen yhteyslaitureille, Kalkkirannan ja Löparön välinen silta- tai tunneliyhteys, Gumbostrandin satamasta poistetun pysäkkikatoksen palauttaminen

.2. Palvelut

kauppaveneen toiminnan tukeminen, Storörenista/Sipoonrannasta kuljetus saaristoon ja muihin satamiin, veden saatavuus, kahvilaituri, sauna ja majoitus -palvelukonsepti, huoltoasemat, melojille palveluja

.3. Ympäristö, kulttuuri

saaristoympäristö ei saisi muuttua kaupunkiympäristöksi (rakentamisen ja valaistuksen ohjaus)

.4. Matkailu, virkistys

vierassatama palveluineen, avantouintipaikka, retkiluisteluineen, tyhjiä rakennuksia voitaisiin käyttää Airbnb- ja matkailutoimintaan

.5. Muu

yrittäjien ja viranomaisten välinen vuorovaikutus, saariston infrastruktuurin kehittäminen, loma-asunnon muuttaminen vakituiseksi asunnoksi, Downshifting: monipaikkaisuus, asuminen ja matkailu

Asukasiltaan osallistuneet kuvasivat yhdellä sanalla saaristoa:

6.1.1. Saaristoasioiden edunvalvonta

Kunta ja saaristovaltuuskunta seuraavat aktiivisesti saaristoa ja saariston asukkaita koskevia tapahtumia. Lausuntoja annetaan suunnitelmista ja toiminnoista, jotka liittyvät saaristoon ja rannikkoon. Yhteistyötä harrastetaan valtionviranomaisten, naapurikuntien ja muiden tahojen kanssa saaristoasioissa. Kunta osallistuu Kehittämisyhdistys SILMU ry:n ja ESKO-kalatalousryhmän toimintaan.

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

- > Saaristovaltuuskunnan jäsenet osallistuvat joka vuosi kunnan edustajina kansalliseen saaristoseminaariin, joka järjestetään kesäkuussa eri paikkakunnilla ympäri maata vuodesta toiseen
- > Yhteistyötä muiden kuntien kanssa kehitetään, esimerkiksi Porvoon ja Raaseporin (Tammisaari) kanssa.

6.1.2. Kunnan strategia – saaristo

Voimassa olevassa kuntastrategiassa saaristo mainitaan seuraavasti: "Sipoo on luontoarvoiltaan merkittävä alue Uudellamaalla – Sipoon saaristo, Sipoonkorpi, perinnemaisemat ja rakennusperinne ovat kiinteä osa sipoolaisuutta ja vaalimme niitä kasvun rinnalla" ja "Sipoon sijainti, saaristo ja Sipoonkorpi houkuttelevat myös matkailijoita".

Kunnan seuraava strategia laaditaan kesäkuussa 2021 alkavalla valtuustokaudella. Itse strategiatyössä otetaan kantaa siihen, mitkä kysymykset saavat näkyvyyttä uudella valtuustokaudella.

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

- > Saariston kehittämistavoitteet otetaan huomioon seuraavassa kuntastrategiassa.
- > Uusi kuntastrategia noudattaa saaristolain sääntöjä, joiden mukaan viranomaisten on huomioitava saariston erityisolosuhteet elinkeinojen, liikenteen ja palvelujen kehittämisessä ja maankäytön suunnittelussa.
- > Saariston erityispiirteiden huomioiminen tärkeänä, positiivisena aluekehitystekijänä seuraavassa kuntastrategiassa. Saaristo on arvokas vetovoimatekijä uusien asukkaiden houkuttelemiseksi kuntaan. Sipoo on asuinpaikkana useita muita kuntia huomattavasti monipuolisempi.

6.1.3. Valtion saaristolisät

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2017–2019 (toimenpide-ehdotukset):

Saaristokuntien ja saaristo-osakuntien saaristolisät turvataan kuntien valtionosuuksissa. Syrjäisyyssisää kehitetään siten, että laskentaperusteena käytetään maantieyhteyttä nykyisen

linnuntieyhteyden sijasta. Harvan asutuksen määrittelyssä otetaan huomioon vesialueet suo- ja metsäalueiden tavoin.

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2020–2023:

Kehitetään saaristolisjärjestelmän läpinäkyvyyttä.

...

Hallitus päätti vuonna 2016 palauttaa saaristo-osakunnille saaristolisät vuodesta 2017 alkaen. Valtiovarainministeriön joulukuussa 2017 laatiman selvityksen mukaan Sipoon peruspalvelujen valtionosuudet kasvoivat 60 994 eurolla vuonna 2018, koska kunta on saaristo-osakunta. Tämä tuki korvaa aikaisempina vuosina maksetun noin 11 000 euron suuruisen saaristolisän.

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

- > Saaristoa varten korvamerkitään määräraha, joka on samansuuruinen kuin kunnan sama saaristolisä.

6.1.4. Rakentaminen ja asuminen saaristossa

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2017–2019:

Mökkimaakunnat, mökkikunnat sekä maakunnalliset ja seudulliset kehitysyhtiöt organisoivat yhdessä elinkeinoelämän kanssa vapaa-ajan asumisen hyödyntämistä edistäviä selvitys- ja kehittämishankkeita kunnissa ja seuduilla. Hankkeet tähtäävät:

- ✎ *tasaisen riittävän mökkitonttitarjonnan ja uudisrakentamisen turvaamiseen*
- ✎ *perinteisten ja vakituisista asunnoista mökeiksi muuttuneiden vapaa-ajan asuntojen peruskorjauksen aktivointiin*
- ✎ *energia-, vesi- ja jätehuollon sekä liikenne- ja tietoliikenneyhteyksien kehittämiseen*
- ✎ *mökkiläisten osallistumisjärjestelmien luomiseen ja mökkiläisten osaamisen hyödyntämiseen*
- ✎ *mökillä asumisen kasvun tukemiseen ja mökkiläisissä olevan ostovoiman hyödyntämiseen*
- ✎ *mökkien vuokralle annon edistämiseen*
- ✎ *kylämaisten mökkialueiden sekä vakituisen asutuksen lomassa olevien vapaa-ajan asumistonttien riittävään tarjontaan ja muiden ympäristöystävällisten mökkeilyn mallien luomiseen.*

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2020–2023:

Edistetään monipaikkaista asumista ja elämäntapaa nostamalla monipaikkaisuus osaksi päätöksentekoa.

Tuetaan paikkariippumattoman työn edellytyksiä.

Tuetaan vapaa-ajan asukkaiden mahdollisuuksia osallistua mökkipaikkakunnan päätöksentekoon.

Vaikutetaan maankäyttö- ja rakennuslain tulkintoihin saaristossa asumista edistävään suuntaan. Lisätään joustavuutta rakentamiseen ja rakennusten muutostöihin, mm. loma-asuntojen muuttaminen vakituisiksi asunnoiksi.

Tehdään saaristosta houkutteleva ja turvallinen asuinympäristö lapsiperheille varmistamalla, että lapsille suunnatut palvelut ovat kunnossa, esimerkiksi koulut, kuljetukset, kirjasto- ja kulttuuri-palvelut, sekä harrastusmahdollisuudet. Edistetään erilaisia lapsille suunnattujen palveluiden kokeiluja.

Edistetään lainsäädännön kehittämistä monimuotoisen koulunkäynnin mahdollistavaan suuntaan, johon kuuluu osana mm. etäkoulunkäynti / etäopetus.

...

Mahdollisuutta muuttaa loma-asumista ympärivuotiseen asumiseen ohjataan kaavoituksella sekä vähäisiltä osin rakennusjärjestyksellä. Saaristoalueella on voimassa Saariston ja rannikon osayleiskaava sekä erillisiä, pienialaisia ranta-asemakaavoja. Sekä yleis- että asemakaavoituksella määritellään suunnitelmallisesti muun muassa alueiden käyttötarkoitukset; kaavoituksessa suunnittelun keskeisiä tavoitteita ovat muun muassa maanomistajien yhdenvertainen kohtelu luontosuhteiltaan ja sijainniltaan samankaltaisilla alueilla sekä maankäytön vaikutusten arviointi.

Sipoon rakennusjärjestys mahdollistaa usein rakennusoikeuden kasvattamista pysyvien asuntojen osalta, mutta Saariston ja rannikon osayleiskaava rajoittaa vapaa-ajan asuntojen muuttamista pysyväksi asumiseksi.

Valtuusto hyväksyi uudistetun rakennusjärjestyksen kokouksessaan 11.12.2017 (§ 129). Helsingin Hallinto-oikeus kumosi 14.12.2018 antamallaan päätöksellään rakennusjärjestyksen sivuasuntoja koskevan kohdan. Kunnanhallitus on jättänyt valituksen Korkeimpaan hallinto-oikeuteen. Jos Helsingin hallinto-oikeuden päätös kuitenkin jää voimaan, sivuasuntojen rakentaminen ei ole mahdollista saaristossa.

Saariston ja rannikon osayleiskaavan AP-, AP-1- ja MTH-alueilta sivuasunnon rakentamista koskeva määräys puuttuu. Jos kaavassa tai rakennusjärjestyksessä ei ole määräystä sivuasunnon rakentamisesta, sivuasunnon rakentaminen edellyttää aina poikkeamista rakennusjärjestyksestä. Saaristossa poikkeamispäätöstenkään myöntäminen sivuasunnoille ei kuitenkaan pääsääntöisesti olisi mahdollista.

Monipaikkaisuus lisääntyy. Yhä useammat asuvat ja työskentelevät usealla paikkakunnalla.

Vapaa-ajan asunnon käyttökauden pidentyminen esimerkiksi myöhäisempään syksyyn lisää paineita kestävien vesi- ja jätevesiratkaisujen löytämiseksi ja lisää tarvetta rakentaa suurempia laitureita ja aallonmurtajia. Myös ruoppaustarpeet lisääntyvät kasvavien venekokojen myötä. Toimenpiteet ovat luvanvaraisia yli 15 metristen laitureiden osalta, mutta pienempää ruoppausta voi suorittaa ilman lupaa.

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

- > Kunta selvittää millä tavalla voi asettua asumaan vakituisesti saaristoon ja miten asumiseen liittyvät kansalliset tavoitteet täyttyvät, mikäli uusi rakennusjärjestys ei kokonaisuudessaan saa lain voimaa.

6.1.5. Turvallinen arki saaristossa

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2017–2019:

Edistetään saaristokyläiden turvallisuussuunnitelmien laatimista kuntien johdolla pelastus- ja muiden osallisten viranomaisten avustuksella osana paikallista turvallisuussuunnittelua. Turvataan pelastushelikopteritoiminta saaristoalueilla. Sisävesi- ja rannikkoristeilyjä tarjoavien yritysten/laivureiden toimintaedellytykset uusien kalliiden turvallisuusmääräysten toteuttamisen yhteydessä varmistetaan julkisella osarahoituksella.

Itä-Uudenmaan poliisilaitos ja Itä-Uudenmaan pelastuslaitos hoitavat turvallisuus- ja pelastustoiminnan kunnan alueella, myös saaristossa.

Pelastuslaitoksen öljyntorjunta-aluksista yhden kotisatama on Kalkkiranta. Gumbo FBK:n pelastusvene on Gumbostrandin satamassa. Sibbo skärgårds FBK:n kaksi varikkoa sijaitsee Simsalössä ja Granössä. Yhdistyksellä on kaksi palovenettä. Toisen kotisatama on Simsalön yleinen laituri, toinen on Granössä.

Johtavana meripelastajana Rajavartiolaitos vastaa meripelastuksesta. Sipoon saaristossa toimii Suomenlahden merivartiosto (Porvoo merivartioasema). Meripelastukseen sisältyy merihätään joutuneiden ihmisten ja alusten auttaminen, onnettomuuksien ennaltaehkäisy, kadonneiden etsintä ja sairaankuljetukset meri- ja saaristoalueilta. Rajavartiolaitoksen tehtäviin kuuluvat myös merialueen ja vesiliikenteen valvonta sekä ympäristöhaittojen torjunta merellä.

Kunnan kotihoito käy tarvittaessa iäkkäämpien saaristolaisten luona. Häätapauksissa yleinen hätänumero 112 on voimassa myös saaristossa. Kansanterveyslaitos korvaa taksimatkat samoilla ehdoilla riippumatta siitä, onko matka sairaalaan tehty taksiveneellä vai -autolla.

Kunta osallistuu itäuusmaalaiseen turvallisuusyhteistyöhön. Valtuusto hyväksyi Itäisen Uudenmaan turvallisuusohjelman 2018–2021 joulukuussa 2018. Vuonna 2020 laaditaan paikallinen toimenpideohjelma turvallisuusohjelman sisältämien suositusten perusteella.

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

> Saariston erityisolosuhteet huomioidaan turvallisuussuunnittelussa.

6.2. Yhteydet

6.2.1. Rannikolla sijaitsevat venesatamat

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2017–2019:

Kehitetään venesatamien verkostoa ja niiden palvelutasoa vastaamaan venematkailun tarpeita.

Edistetään Puolustusvoimien, Rajavartiolaitoksen, Liikenneviraston ja muiden valtion viranomaisten käytöstä vapautuneiden rakenteiden, kuten tiestön, katuvalaistuksen, kunnallistekniikan

ja rakennuskannan kunnossapitoa ja hyötykäyttöä.

Saaristo- ja vesistöalueilla kehitetään venesatamien palvelutarjontaa sekä riittävän suuria vesistöaktiviteettien palvelukeskittymiä.

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2020–2023:

Kehitetään veneilyinfrastruktuuria koko rannikolla mm. laajentamalla tarkoituksenmukaista satama- ja palveluverkkoa.

...

Spjutsundin satama

Gumbostrandin satama

Valtion hallinnoimat satama-alueet muodostavat osan maantieverkostosta:

- Kalkkirannan satama: uudet pysäköintijärjestelyt on otettu käyttöön kesällä 2020 ruuhkan vähentämiseksi
- Eriksnäsin satama: yksityinen kehittämishanke meneillään
- Gumbostrandin satama: Gumbostrand–Västerskog–Hitån osayleiskaavassa (G27) otetaan kanta satamatoimintoihin
- Spjutsundin satama: ei kunnallisia suunnitteluhankkeita.

Kalkkirannan satama

Eriksnäsin satama

Kunta on neuvotellut Uudenmaan ELY-keskuksen kanssa Kalkkirannan ja Eriksnäsin satamien siirtämisestä kunnan omistukseen.

Sipoon rannikolla yksityiset venesatamat sijaitsevat muun muassa seuraavilla paikoilla: Storören, Gumbostrand, Joensuun kartanon alue, Hangelbyviken, Salparviken (Träskby) ja Djupsundet (Kalkkiranta).

Vuonna 2019 kunta otti takaisin haltuunsa ja kunnosti Storörenin venesataman maa-alueet. Kunta on aiemmin tehnyt laitureista, venesatamaan ja vierasvenesatamaan kuuluvien laitosten, rakennelmien sekä rakennusten pitämisestä kunnan alueella pitkäaikaisen vastikkeettoman maanvuokrasopimuksen Hjallis Promotion Ab Oy:n kanssa.

Satamien palvelutarjonta

Ainoastaan Joensuun venesatama rannikolla ja Kaunissaari saaristossa tarjoavat vierassatama-palveluja. Useimmissa satamissa on kuitenkin jonkinlaisia palveluja:

- Karhusaari Helsingissä (kauppa, kahvila, juomavettä, imutyhjennysasema, polttoaineiden myynti, Kauppalaiva Christina)
- Storören (kahvila, kuusi venepaikkaa saaristolaisten tilapäiseen käyttöön, veneramppi, ekopiste)
- Gumbostrand (saaristolaisten kokoontumispaikka Gumbotalo, kahvila, kioski, koulu, VPK-asema, ekopiste, veneramppi)
- Joensuun tila (vierassatama, uimaranta, imutyhjennysasema, kioski, kahvila)
- Eriksnäsin satama-alue (veneramppi)
- Kalkkiranta (kioski, wc, ravintola, juomavettä, imutyhjennysasema, ekopiste, veneramppi)
- Spjutsund (kesäravintola, ekopiste)

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

- > Satamat ovat tärkeitä rannikon ja merialueiden välisten henkilö- ja ajoneuvovirtojen solmukohtia. Satamia kehitetään hyvin toimiviksi ja viihtyisiksi alueiksi. Niissä on riittävästi vene- ja autopaikkoja, sopiva palvelutarjonta ja hyvät virkistysmahdollisuudet.
- > Storörenin venesatamaan rakennetaan suunniteltu vierassatama.
- > Gumbostrandin ja Kalkkirannan yhteysalusliikenne turvataan.
- > Yksityiset venesatamat merkitään osayleiskaavaan.
- > Kunnan ja yksityisten venesatamien välistä yhteistyötä kehitetään.

6.2.2. Väylät ja yleiset laiturit saaristossa

Saaristossa ei ole tieverkostoa, ainoastaan polkuja ja suuremmilla saarilla pieniä teitä. Viime vuosina ilmasto ei ole sallinut jääteiden rakentamista, ainoastaan moottorikelkkareittejä talvisin. Norrkullalandetissa on luontopolku ja näköalatorni.

Sekä sisäsaaristossa että ulkosaaristossa on viralliset veneväylät. Viralliset väylät kulkevat Simsälön, Söderkullalandetin ja Kamsholmenin yhteislaitureille sekä Gumbostrandin ja Kalkkirannan satamiin.

Sipoon saariston viralliset veneväylät:

Keskisaaristossa yhteysaluksen liikennöimiltä reiteiltä puuttuu osittain virallinen veneväylä. Varsinais-Suomen ELY-keskus on esittänyt, että Sipoon saaristoon perustettaisiin enemmän virallisia veneväyliä. ELY-keskus ei yhteysalusliikennettä kilpailuttaessaan voi vaatia, että liikennöitsijä ajaisi merkittömätöntä väylää pitkin. Tämä on myös liikennöitsijän toive, sillä virallisten veneväylien ulkopuolella liikennöitsijä ajaa omalla vastuullaan. Valtion viranomaiset eivät myöskään voi järjestää omaa yhteysalusliikennettä epävirallisia veneväyliä pitkin.

Vakituisesti saaristossa asuvien toivomuksesta kunta ei ole aktiivisesti pyrkinyt edistämään veneväylien merkintää. Veneväylien merkintä ei myöskään kuulu kuntaan toimivaltaan.

Väylävirasto yhdessä ELY-keskuksen kanssa on päättänyt kehittää Sipoon saariston vesiväyliä. Tällöin tehdään vesivyökytien kartoitustyötä mukaan lukien väylien varmistamista.

Yhteyslaitureita on Sipoon saaristossa ja rannikolla seuraavilla paikoilla: Storören, Kamsholmen, Gumbostrand, Simsalö, Söderkullalandet, Norrkullalandetin länsiosa, Norrkullalandetin itäosa, Kalkkiranta, Stora Svedjeholmen ja Spjutsund. Kunta vastaa valtion omistamien yhteyslaitureiden ylläpidosta saarilla.

Sipoon saaristossa ja rannikolla sijaitsevat yhteyslaiturit (pois lukien Spjutsundin satama):

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

> Virallisten väylien verkosto tarkastetaan. Kunta tekee ehdotuksen Väylävirastolle väylien kehittämisestä. Esimerkiksi Gumbostrandista Sipoonselälle kulkeva virallisella väylällä voisi olla suurempi linjaus, mikäli se kulkisi Risholmenin länsipuolella eikä Opanholmenin itäpuolella.

6.2.3. Bussi- ja veneliikenne

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2017–2019:

Turvataan saaristoalueiden vakinaiselle väestölle turvalliset ja käyttökelpoiset liikenneyhteydet. Huolehditaan siitä, että saaristoalueiden asukkailla on käytettävissään yhdenvertaiset asumisen, toimeentulon ja välttämättömän asioinnin kannalta tarpeelliset liikenne- ja kuljetuspalvelut.

Saariston yhteysalusliikenteen hankintamenettelyjä kehitetään edelleen siten, että liikennöinnin kustannustehokkuutta ja pitkäjänteisyyttä pystytään parantamaan. Valtion talousarviossa annettavin sopimusvaltuuksin kilpailutetaan pitkäkestoiset 15 vuoden liikennöintisopimukset. Sopimukseen sisällytetään aluskannan suunnitelmallinen uusiminen nykyisen liikenteen ja ympäristön vaatimusten mukaisiksi.

Kehitetään yhteysalusliikenteen aikataulutusta. Tavoitteena on kokonaisvaltaisesti sujuva liikenneketjutus, joka nivoutuu järkevästi julkisen maantieliikenteen kanssa.

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2020–2023:

Turvataan saaristoalueiden saavutettavuus

- Kehitetään edelleen saaristoliikennettä palvelemaan kaikkien saaristolaisten tarpeita: niin saariston vakituisia kuin vapaa-ajan asukkaita, yrittäjiä ja matkailijoita.
  - Varmistetaan yhteysalusliikenteen maksuttomuus, toimivuus ja matkustajaystävällisyys (esteettömyys).
  - Parannetaan saariston saavutettavuutta autottomien ja veneettömien käyttäjäryhmien osalta.
  - Kehitetään saaristoliikennettä ympäristövaatimukset, turvallisuus ja eri käyttäjäryhmien tarpeet huomioiden.
  - Edistetään saariston liikenteen turvallisuutta: teiden kunnon parantaminen, kevyen liikenteen väylien rakentaminen sekä huomion kiinnittäminen liikennenopeuksiin. Huomioidaan hälytysajoneuvojen liikkumisen edellytykset saaristossa.
  - Parannetaan saariston tietoliikenne- ja puhelinyhteyksien toimivuutta.
- ...

Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä HSL vastaa bussiliikenneyhteyksien suunnittelusta ja järjestämisestä Sipoon satamiin. Maantietä 170 liikennöi myös yksityisiä bussiyhtiöitä. Koska bussien ja yhteysalusten vuorovälit ovat harvemmat koulujen kesäloman aikana, bussi- ja yhteysalusvuoroja on pyritty koordinoimaan. Vuoroja on kuitenkin niin vähän, että julkisilla kulkuvälineillä liikkuminen on etenkin kesäisin hankalaa.

Varsinais-Suomen ELY-keskuksen koolle kutsumaan Saaristoliikenteen neuvottelukuntaan (SLNK) kuuluu edustajia maamme jokaisesta etelä- ja lounasrannikon kunnasta. Neuvottelukunnan tehtävänä on käsitellä saariston yhteysalusliikenteeseen liittyviä asioita.

Varsinais-Suomen ELY-keskus on vuosittain kilpailuttanut Sipoon saariston yhteysalusliikenteen. Valtio rahoittaa palvelun kokonaisuudessaan, mutta pyytää kunnan lausuntoa liikennöitsijän valinnasta.

Vuodesta 2013 Pörtö Line (EW Finland Oy) on hoitanut yhteysalusliikennettä Sipoon saaristossa. Yhteysalus liikennöi Gumbostrandin ja Kalkkirannan satamista muun muassa seuraaville saarille: Simsalö, Söderkullalandet, Stora Svedjeholmen, Komsalö ja Norrkullalandet. Yhteysalus M/S Matilda hoitaa kesäliikennettä, M/S Sibbe ja ilmatyynyalukset talviliikennettä. Matkustajamäärä on 5 000–6 000 henkilöä vuodessa.

Toukokuussa 2021 Porvoon ja Sipoon yhteysalusreitit yhdistetään. Sipoon yhteysalusliikenne Gumbostrandista ja Kalkkirannasta Simsalöön, Stora Svedjeholmeniin ja Norrkullalandettiin ynnä muihin saariin kuuluu jatkossa samaan viisivuotiseen palvelusopimukseen kuin Porvoon yhteysalusliikenne, joka suuntautuu Pirttisaareen, Bodöön, Majholmeniin ja Kalvöön. Yhteysalusliikenteen järjestäminen monivuotisen kuljetussopimuksen turvin on tärkeä kehitysaskel saaristokuljetusten jatkuvuuden turvaamiseksi Sipoon saaristossa.

Keväällä 2020 Varsinais-Suomen ELY-keskus kilpailutti yhteysalusliikenteen ja valitsi Kotkassa ja Pyhtäällä toimivan Kymen Saaristoliikenne Oy:n palveluntuottajaksi sopimuskaudelle 1.5.2021–30.4.2026. Kilpailutuksesta on valittu markkinaoikeuteen.

Kunta on toivonut, että Varsinais-Suomen ELY-keskus ja palveluntuottaja yhdessä saaristolaisten edustajien kanssa perustaisivat työryhmän, joka laatisi suunnitelman siitä, miten Porvoon ja Sipoon yhteysalusreitit voitaisiin yhdistää siten, että saaristoliikenne palvelisi saaristoa mahdollisimman hyvin.

Keväällä 2015 liikenne- ja viestintäministeriö järjesti Kysymyksiä yhteysalusliikenteestä ja postipalveluista -kyselyn saaristossa. Sipoosta saapuneiden yhdeksäntoista vastauksen mukaan saaristolaiset tarvitsevat yhteysalusliikennettä lähinnä kelirikkoaikoina, jolloin myös iltavuoro olisi järjestettävä. Mahdollisuutta raskaisiin kuljetuksiin toivottiin, toisaalta autokuljetuksille ei nähty tarvetta. Yhteistyötä Pörtö Linen kanssa olisi kehitettävä aikataulujen ja jääkannen säilyttämisen osalta. Bussi- ja veneaikataulut eivät aina käy yhteen. Läkkäämmät saaristolaiset ovat riippuvaisia yhteysalusliikenteestä sekä postin ja elintarvikkeiden kuljetuksesta. He eivät välttämättä kykene käyttämään nettipostia tai itse hakemaan tarvitsemiaan palveluja mantereelta. Internetyhteydet toimivat paikoittain hyvin, mutta eivät kaikkialla.

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

- > Kunta seuraa aktiivisesti yhteysalusliikenteen aikataulujen kehitystä. Yhteistyötä kehitetään HSL:n kanssa satamiin johtavien bussilinjojen osalta. Yhteysalusliikenteen tulee palvella kaikkia saaristossa liikkuvia.
- > Selvitetään miten esteettömästi pystyy liikkumaan bussilla satamiin ja yhteysaluksella saaristossa sekä satamapalveluiden esteettömyyttä.
- > Yhteistyössä saaristolaisten kanssa kunta kartoittaa yhteyslaitureille johtavia polkuja ja niiden kunnostustarpeita.

6.3. Palvelut ja toiminta

6.3.1. Toiminta saaristossa

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2020–2023:

Turvataan saariston peruspalvelut hyödyntäen uusia palveluntuotannon malleja (ml. etä-, digi- ja liikkuvat palvelut).

Edistetään moniyrittäjyyttä mm. kalastuksen, lähiruuan ja matkailun yhdistelmillä kiinnittäen samalla huomiota innovatiivisiin ratkaisuihin.

Turvataan maa-, metsä ja kalatalouden (ml. ammattikalastus) edellytykset saaristossa.

Turvataan elinkeinon harjoittaminen koko kalatalouden arvoketjussa.

...

Saaristossa ei juuri ole palveluja. Lähimmät elintarvikeliikkeet sijaitsevat mantereella, Karhusaarella ja Söderkullassa. Kauppavene Christina liikennöi saaristossa kesäisin. Pankkiautomaatti ja postin palvelupiste sijaitsevat Söderkullassa. Siellä on myös terveysasema. Kioski-, kahvila- ja ravintola-toimintaa on satamissa sekä kesäisin myös Norrkullalandetissa ja Kaunissaarella.

Kalkkirannasta ja Gumbostrandista voi kulkea yhteysaluksella Norrkullalandetin mökkikylään ja kunnan virkistysalueelle sekä Simsalöön ynnä muille saarille. Helsingistä järjestetään risteilyjä Kaunissaareen. Helsingistä ja Kalkkirannasta pääsee myös Porvoon saaristossa sijaitsevalle Söderskärin majakkasaarelle.

Saaristossa toimii useita yhdistyksiä. Paikallisiin yhdistyksiin kuuluvat Sibbo Fiskargille rf, Sibbo Skärgårds Öförening rf, Gumbostrand–Simsalö Marthakrets, Sibbo skärgårds FBK, Gumbo FBK, Etelä-Mölandetin Kalastus- ja Luonnonsuojeluyhdistys ry, Sionsförsamlingen, Simsalö rf sekä useita venekerhoja, metsästys- ja kalastusseuroja.

Saaristossa järjestetään moottorivenekilpailuja kesäisin. Norrkullalandetissa järjestetään rantapallomestaruuskilpailu ja Simsalössä kesäkonsertti, Simsalö-päivä, soutu- ja melontakilpailu, käsityönäyttely ja syysmarkkinat. Satamissa järjestetään kesätori ja kirpputori ynnä muita tapahtumia kesäisin.

6.3.2. Virkistysmahdollisuudet

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2017–2019:

Varataan asukkaiden, vapaa-ajan asukkaiden ja matkailun tarpeisiin riittävät virkistysmahdollisuudet ja kehitetään virkistykseen liittyviä palveluita yhteistyössä kuntien ja yrittäjien kesken. Varataan alueita, jotka palvelevat veneilyä, virkistyskalastusta, uintia, retkeilyä, talviaktiviteetteja ja muita jokamiehenoikeuksiin perustuvia virkistyskäyttötarkoituksia vesillä, rannoilla ja jäällä. Suojellaan saaristoa liialta kulutukselta virkistyskäytön selkeällä ohjauksella ja opastuksella.

Luodaan saaristoon laadukkaita kulttuuripalveluja ja -tapahtumia sekä lähiliikuntapaikkoja, jotka vahvistavat paikallista hyvinvointia, yhteisöllisyyttä ja identiteettiä. Ruotsinkielisen saaristo- ja rannikkokulttuurin vaalimiseen vähemmistökulttuurina osoitetaan erityistä huomiota. Yhteistyön sujuvuutta meri-, saaristo-, kalastus- ja venemuseoiden välillä syvennetään luomalla niiden keskinäinen yhteistyöverkosto. Saariston matkailun kehittämisessä otetaan huomioon myös kulttuurimatkailun kehittäminen.

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2020–2023:

Kehitetään kestävä matkailua ja siihen liittyviä kilpailukykyisiä ympärivuotisia palveluita.

...

Kunnan virkistysalueet saaristossa ovat Abbor-, Furu- ja Östholmen, Vilstrand Söderkullalandetissa, Möholmen ja Bastuholmen sekä alue Norrkullalandetissa. Näiden lisäksi kunnan virkistysalueisiin kuuluu Tiiran vesialue. Muut vierailusaaret: Estlotan, Skogsholmen ja Kaunissaari (Helsingin kaupunki), Krokholmen ja Tallholmen (Vantaan kaupunki) sekä Högholmsören (Uudenmaan virkistysalueyhdistys).

Saariston virkistysalueiden lisäksi kunta omistaa merenrantakiinteistön Kalkkirannassa. Leirikeskus Lövhyddan vuokrataan kesäisin yhdistyksille ynnä muille.

Kunnan virkistysalue Norrkullalandetissa rajoittuu Seasongin mökkikylään, jossa on ympärivuotiset majoitusmahdollisuudet ja kesäkahvila. Norrkullalandetissa on myös luontopolku ja näköalatorni.

Helsingin kaupunki on laatinut uuden Kaunissaaren ranta-asemakaavan, joka mahdollistaa uusien majoitusmökkien, palvelurakennusten ja uimarantojen rakentamisen sekä vierailusataman laajentamisen.

Saaristovaltuuskunta on tehnyt selvityksen kunnan saaristossa sijaitsevien virkistysalueiden kehittämismahdollisuuksista. Selvityksessä on useita ehdotuksia, joihin kuuluvat muun muassa mairinnousumahdollisuuksien lisääminen, tiedotustaulujen ja kylttien uusiminen, grillipaikkojen ja rantojen kunnostaminen sekä esteettömän käyntikohteen luominen.

Östholmen – kunnan ulkoilusaari

Sipoon liikuntapalvelusuunnitelmaan liittyvässä vuosien 2019–2021 toimenpideohjelmassaan vapaa-ajanjaosto asettaa tavoitteeksi vähintään yhden vuotuisen tapahtuman järjestämisen ulkoilusaarilla tai Sipoonkorvessa.

Kunnan ja pääkaupunkiseudun väestönkasvu lisää paineita kehittää saariston virkistyspalveluja.

Östersundomin rakentamisen yhteydessä voitaisiin luoda viherreitti Sipoonkorvesta merelle. Yhteyden pitäisi olla tarpeeksi leveä varmistaa asukkaiden virkistystarpeet ja myös aidon luonnonympäristön säilymisen alkuperäisessä muodossaan. Meriympäristöä, kulttuurimaisemaa, metsää ja vanhaa rakennusperinnettä edustava alue sisältäisi ainutlaatuisen virkistyspotentiaalin koko seudulle ja loisi erinomaiset mahdollisuudet luonnonmatkailulle sekä maitse että meritse, esimerkiksi veneilijät voisivat nousta maihin suoraan Sipoonkorvessa.

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

- > Kunnan viher- ja virkistysaluestrategia vuodelta 2011 päivitetään ja sitä täydennetään toimenpideohjelmalla. Selvitetään mahdollisuudet ottaa käyttöön uusia virkistysalueita.
- > Selvitetään mahdollisuudet rakentaa luontopolkuja saariin.
- > Kunnan talousarvioon varataan määräraha ulkoilusaarten palvelutarjonnan parantamiseksi.
- > Norrkullalandetin virkistysalue muutetaan osittain esteettömäksi käyntikohteeksi.
- > Yhdessä muiden tahojen kanssa kunta edistää rannikkoalueen virkistyskäyttöä muun muassa uinti- ja veneilymahdollisuuksien lisäämisellä.

- > Hitän uimaranta rakennetaan.
- > Kunta tekee yhteistyötä Helsingin kaupungin (Kaunissaari), Seasong Travels Oy Ab:n (Norrkullalandet) ja EW Finland Oy:n (Pörtö Line) sekä muiden toimijoiden kanssa saariston palvelutarjonnan kehittämiseksi.
- > Sipoon saaristo ja rannikko ovat osa sipoolaista identiteettiä ja on tärkeätä, että Sipoon asukkaat pääsevät laajemminkin virkistäytymään ja viettämään aikaa saaristossa. Asukkaille kehitetyt virkistys- ja majoituspalvelut voidaan myös tarjota matkailijoille, jolloin tuetaan matkailuelinkeinoa. Saariston ja rannikon osayleiskaavan osoittamat mahdollisuudet matkailuelinkeinon kehittämiseksi ovat maltilliset. Mahdollisuuksien lisäämistä tulisi selvittää kaavaprosessien kautta.
- > Sipoolaisten lasten tutustumismahdollisuudet Sipoon saaristoon mahdollistetaan opintoretkeä suunniteltaessa.
- > Satama-alueiden suunnittelussa otetaan huomioon, että ne toimivat myös virkistysalueina.
- > Kunta suunnittelee yhteistyössä Helsingin kaupungin ja Metsähallituksen kanssa viherreitit Sipoonkorven kansallispuistosta merelle asti.

6.3.3. Saariston markkinointi

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2017–2019:

Saariston markkinointia yrittämisen, kokoaikaisen ja osa-aikaisen asumisen ja matkailun alueena jatketaan.

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2020–2023:

Tunnistetaan saaristokulttuuriin ja -maisemaan perustuvien tapahtumien ja toiminnan potentiaali elävöittää saaristoa (myös taloudelliset vaikutukset).

Kehitetään matkailijoita kiinnostavia saaristokulttuuriin liittyviä sisältöjä.

Edistetään saariston vahvojen luonnonympäristöjen, kuten kansallispuistojen ja maailmanperintökohteiden, hyödyntämistä.

Edistetään saariston brändityötä.

...

Kunta tiedottaa saaristoasioista nettisivullaan: www.sipoo.fi > Ympäristö ja eläimet > Saaristoasiat.

Kunnanhallituksen alaisuudessa toimivana toimikuntana Sipoon saaristovaltuusto seuraa saaristoasioita.

Saaristossa ja rannikolla järjestetään joka vuosi kesätoritapahtumia, venekilpailuja, Simalö-päivä ynnä muita tapahtumia. Saaristo- ja rannikotapahtumia markkinoidaan visitSipoo.fi-sivulla. Itäuusmaalainen saaristoyhteistyö on keskittynyt kehittämissyhtiö Posintra Oy:n saaristomarkkinointihankkeisiin.

Kunnan saaristokartta päivitetään muutaman vuoden välein. Sipoon saaristoesite, joka kertoo saariston tapahtumista ja saaristossa toimivista yrityksistä, julkaistaan kesäsesongin alkaessa kesäkuussa.

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

- > Selvitetään mahdollisuudet järjestää joko erillinen saaristopäivä kunnallisten viranomaisten ja yhdistysten yhteistyöhankkeena tai vaihtoehtoisesti kaikille avoin saaristoseminaari.
- > Palkataan matkailukoordinaattori, joka auttaa paikallisia yrittäjiä, myös saaristoyrittäjiä, parantamaan tarjontaansa ja kannustaa uusia yrittäjiä käynnistämään yritystoimintaa.

6.3.4. Vesi- ja jätehuolto

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2017–2019:

Itämeren ja sisävesien suojelua edistetään tehostamalla kansainvälisten suojelusopimusten vaikuttavuutta, tukemalla jäteveden käsittelyjärjestelmien rakentamista Venäjällä, sekä vähentämällä maatalouden, metsätalouden, teollisuuden, yhdyskuntien, haja-asutuksen ja veneilyn päästöjä, rajoittamalla laivaliikenteen päästöjä sekä pienentämällä öljy- ja kemikaali-onnettomuuksien riskejä. Itämeren tilan tutkimukseen osoitetaan riittävät voimavarat.

Kehitetään käyttöveden hankintaa ja jakelua sekä saariston luonnonolot huomioivia jätevesien ja kuivakäymälöiden käsittelytekniikoita ja hyviä käytäntöjä. Jatketaan veneilyn käymäläjätevesien tyhjennysverkoston rakentamista saariston satamiin.

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan vanhanaikaiset jätevesijärjestelmät tulee uusida, mikäli ne sijaitsevat luokitelluilla pohjavesialueilla tai niihin muodostuu talousjätevettä rakennuksesta, joka sijaitsee enintään 100 metrin päässä vesistön tai meren keskiveden mukaisesta rantaviivasta.

Jätevesijärjestelmää ei tarvitse uusida, mikäli kiinteistöllä muodostuu vain vähäisiä määriä harmaita jätevesiä (kantovesi tai vastaava ja kuivakäymälä). Haittaa tai ympäristön pilaantumisen vaaraa ei vähäisistäkään harmaista vesistä saa aiheutua, esimerkiksi ne eivät saa valua suoraan kalliota pitkin mereen.

Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen voi suorittaa valvontaa kiinteistökohtaisen jätevesien käsittelyn lainmukaisuuden selvittämiseksi. Kiinteistön omistaja voi hakea kunnan ympäristöviranomaiselta lupaa poiketa jätevesilainsäädännön puhdistusvaatimuksista, mikäli jätevesien määrä on pieni tai kustannukset jätevesijärjestelmän uusimisesta ovat kohtuuttomia.

Vesiosuuskunnat saaristossa

Saaristoalueet eivät kuulu Sipoon kunnan vesihuoltolaitoksen, Sipoon Veden toiminta-alueeseen.

Mikäli alueelle ei kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelmassa ole määritetty vesihuollon tarvetta, kiinteistöjen vesihuolto on tarkoitus toteuttaa kiinteistökohtaisin järjestelmin tai alueen asukkaiden

perustaman vesiosuuskunnan toimesta. Sipoon kunta edistää osuuskuntien perustamista ja rakentamista alueille muun muassa tarjoamalla neuvontaa sekä suunnittelu- ja asiantuntija-apua. Kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelmassa on esitetty periaatteet vesiosuuskuntien ja kunnan välisestä yhteistyöstä.

Kitön vesiosuuskunta toimii Kitön, Löparön ja Spjutsundin alueella, jossa sijaitsee noin 350 kiinteistöä. Vesi- ja viemäriverkosto sekä laajakaistaverkosto on rakennettu. Verkoston pituus oli 50 km tammikuussa 2019.

Sibbe Coop vesihuolto-osuuskunta aikoo rakentaa vesi- ja viemäriverkoston Sipoon saariston keskiosiin.

Jätehuolto

Kuntien yhteinen jätehuolto-yhtiö palvelee saaristoalueita. Yhtiön ekopisteet sijaitsevat satamissa. Saaristossa toimii myös yksityisiä yrityksiä, jotka hoitavat kiinteiden ja nestemäisten jätteiden kuljetukset sekä romukuljetukset.

Saaristossa sijaitsevien vakituisten ja vapaa-ajan kiinteistöjen on liityttävä Kalkkirannan, Gumbostrandin, Storörenin pienvenesataman ja Spjutsundin sekajätepisteisiin. Saaristossa järjestetään joka kesä Otto-keräys. Otto-keräyslautta ottaa vastaan kodin vaaralliset jätteet, sähkölaitteet ja metalliromun yms.

Sipoon saaristo- ja viemäriverkoston ehdotus:

- > Saaret liitetään vesi- ja viemäriverkostoon sitä mukaa kuin verkostoa rakennetaan rannikkoalueille.

6.3.5. Saariston osoitejärjestelmä

Saariston osoitejärjestelmän päivitystyön yhteydessä saariston osoitteille on määritelty nimiosa ja postinumero. Osoitejärjestelmän käyttöönotosta on tehty päätös. Rakennusten uudet käynti-osoitteet käsitellään rakennusrekisterin päivityksen yhteydessä. Uusia rakennuslupia myönnettäessä otetaan samalla käyttöön ko. kiinteistöllä sijaitsevien rakennusten osoitteet. Osoitteet lähetetään Digi- ja väestötietovirastolle, josta ne välitetään eteenpäin muille viranomaisille ja kiinteistönomistajille.

6.4. Ympäristö

Valtakunnallinen saaristo-ohjelma 2020–2023:

Edistetään saaristoluonnon ja vesistöjen, erityisesti Itämeren suojelua.

Edistetään saariston omavaraisen energiantuotannon järjestämistä esimerkiksi kokeiluilla.

Kehitetään saariston vesi- ja jätehuoltoa ekologisesti kestäväksi.

Kannustetaan maa- ja metsätaloudessa sekä kalataloudessa ympäristöä ja vesistöä vähemmän kuormittaviin toimintatapoihin.

Hyödynnetään ja tuetaan ammattikalastusta Itämeren ravinnekuorman keventämiseksi.

...

6.4.1. Ympäristövalvonta

Ympäristönsuojeluyksikkö valvoo luonnonympäristöä ja rakennusvalvontayksikkö rakennettua ympäristöä.

Luvanvaraiset ja rekisteröitävät kohteet (saaristossa tällainen voi olla esim. pienvenesatama, polttonesteen jakelupiste, kalankasvatustila, jätteenkeräyspiste tai leirintäalue) tarkastetaan valvontasuunnitelman riskiarvioon perustuvan tarkastustiheyden mukaisesti. Määräajoin ja ennalta suunnitellusti suoritetaan myös tarkastuksia niihin kohteisiin, jotka eivät ole lupa- tai ilmoitusvelvollisia, mutta joiden toiminnassa syntyy vaarallisia jätteitä. Resurssien puitteissa tehdään ajoittain myös kohdennettua tiettyä toimintaa koskevaa projektiluonteista valvontaa. Valtaosa ympäristövalvonnan tarkastuksista on kuitenkin ns. ei-suunnitelmallista valvontaa, joka yleensä perustuu valvontailmoitukseen (viranomaisen tietoon saatettuun epäkohtaan) tai viranomaisen omaan havaintoon.

Rakennusvalvontaviranomainen järjestää vuosittain yhteistyössä ympäristövalvonnan kanssa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisen ympäristökatselmuksen kiinteistöjen kunnan ja ympäristön siisteyden toteamiseksi. Katselmuksessa havaittujen epäkohtien korjaamiseksi annetaan erikseen kehoitus kunnossapitovelvollisille. Erityisesti saaristoon kohdistuva katselmus on viimeksi järjestetty vuonna 2016 ja sitä ennen vuonna 2012.

Jos kohteeseen ei ole tieyhteyttä, kuten saaristossa, valvonta edellyttää kuljetuksen järjestämistä. Kiireellisissä asioissa ympäristösuojeluyksikkö voi turvautua virka-apuun, jolloin rajavartiolaitos tai pelastuslaitos käy pikaisesti paikan päällä, jotta voidaan arvioida, aiheutuuko valvontakohteesta välitöntä ympäristön pilaantumista tai sen vaaraa.

6.4.2. Ympäristö- ja kulttuuriarvot

Uudenmaan 2. vaihemaakuntakaavassa maakunnallisesti merkittäviksi kulttuuriympäristöiksi on luokiteltu muun muassa Sipoonjokilaakson kulttuurimaisema, Eestiluoto, Helsingin höyrylaiva-reittien kesähuvila-asutus Sipoon saaristossa, Kalkkirannan teollisuusalue, Kaunissaaren virkistysalue, Löparön kulttuurimaisema sekä meriväylien rakennusperintö – Gråskär ja Tallörn.

Mikäli Östersundomin yhteisen yleiskaavan 80 000–100 000 asukkaan väestötavoite ja Sibbesborgin osayleiskaavan 25 000–50 000 asukkaan väestötavoite toteutuvat, osa saaristoon rajoittuvasta rannikkovyöhykkeestä muuttuu maaseudusta taajama-alueeksi. Maisemakuvan muuttumisen lisäksi melu-, näkö-, haju-, värähtely- ja valohaitat lisääntyvät ja vaikuttavat kaikkiin, jotka elävät ja liikkuvat saaristossa. Myös ilma tulee likaisemmaksi.

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

- > Selvitetään miten laajamittainen rakentaminen Östersundomissa, Majvikissa ja Eriknäsissä vaikuttaa saaristoon ja saariston asutukseen. Miten se vaikuttaa meren eläin- ja kasvikuuntaan sekä veden laatuun ja miten haitallisia ympäristövaikutuksia voitaisiin välttää?
- > Kunta yrittää aktiivisesti vaikuttaa valtakunnallisen tason päätösprosessiin ratkaisujen löytämiseksi siihen, miten nopeasti kasvavien hylje- ja merimetsokantojen aiheuttamat, ympäristön ja virkistysalueen kannalta kielteiset vaikutukset voitaisiin minimoida.
- > Satamapalveluiden kehittämistarpeet selvitetään jätehuollon osalta (ekopisteet, septitankit ym.).

6.5. Saariston kehitys tulevaisuudessa

Saaristo on jaettu kolmeen alueeseen: länsiosa, jossa on Granö ja Mölandet, keskiosa, jossa on Simalö ympäriöivine saarineen sekä itäosa, jossa on Kitö ja Löparö lähisaarineen.

Saariston länsiosassa asuu tällä hetkellä vain muutama henkilö. Östersundomin yhteisessä yleiskaavassa Granön yleisten suunnitteluperiaatteiden mukaan aluetta kehitetään virkistys- ja ulkoilualueena, jonka asukastavoite on enintään 2 000 henkilöä.

Saariston keskiosassa Simalö on pääsaari. Saarella sijaitsee Simalön entinen koulu, joka toimii saaristolaisten kohtaamispaikkana. Kunta vuokraa koulurakennusta Sibbo Skärgårds Öförening rf -yhdistykselle.

Vuonna 2010 Simalön kehittämishanke toteutettiin. Hankkeessa laadittiin saaristonselvitys Simalön kehittämistä sekä koulurakennuksen, maiseman ja yleisen laiturin kunnostussuunnitelmat.

Saariston itäosaan on tieyhteys ja se muodostaa siten kiinteän osan rannikkoaluetta. Kitö ja Löparö sekä Spjutsundin alue sijaitsevat kuitenkin syrjässä kunnan kasvukeskuksista ja palvelutarjonnasta.

Saaristolaisille seuraavat kysymykset ovat tärkeitä: hyvän juomaveden puute, paikoittain heikot verkkoyhteydet, kelirikkoajan kulkuyhteydet.

Sipoon saaristovaltuuskunnan ehdotus:

- > Saariston länsi-, keski- ja itäosien roolia kunnan kokonaissuunnittelussa tarkastellaan luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden yhteisessä seminaarissa.
- > Simalön saaristonselvitys päivitetään ja samalla otetaan kantaa Simalön kehitykseen saariston paikalliskeskuksena tulevaisuudessa.

7. Yhteenveto

Sipoon saaristo-ohjelmassa käsitellään saaristoa ja ajankohtaisia saaristokysymyksiä. Saaristolain mukaan valtion viranomaisten ja kuntien pitää edistää saariston kehitystä.

Saaristo-ohjelmassa esitellään kansallisten saaristo-ohjelmien toimenpide-ehdotuksia, jotka ovat tärkeitä Sipoon saariston kehitykselle. Ne konkretisoituvat Sipoon saaristovaltuuskunnan paikallisten toimenpide-ehdotusten muodossa.

Saariston ja rannikon osayleiskaavassa määritetään pysyvän asutuksen, loma-asumisen, matkailun ja elinkeinojen alueet. Sipoon saaristo muodostaa osan Suomenlahtea maakuntaliittojen laatimassa merialuesuunnitelmassa.

Sipoon saaristoalueeseen kuuluviksi lasketaan saaret ilman kiinteätä tieyhteyttä sekä Kitö ja Löparö. Saaristossa on useita arvokkaita luontokohteita ja luontoalueita. Väestö on pieni ja ikärakenteeltaan vanhempi kuin kunnassa keskimäärin. Vuoden 2019 lopussa saaristossa asui 153 henkilöä, joista

75 % puhui äidinkielenään ruotsia. Kesäisin väkiluku on huomattavasti suurempi. Saaristossa on yli 1 100 kesämökkiä.

Vuodesta 2013 lähtien Pörtö Line (EW Finland Oy) hoitaa yhteysalusliikennettä Sipoon saaristossa. Toukokuussa 2021 yhteysalusliikenne todennäköisesti siirtyy Kymen Saaristo Oy:lle. Saaristossa toimii useita yhdistyksiä, mutta palvelutarjonta on pieni. Suurimpiin maanomistajiin kuuluvat Sipoon kunta, Helsinki ja Vantaa, jotka omistavat saarilla sijaitsevat ulkoilualueet.

Sipoon saaristolla on tärkeä rooli kunnan kehityksessä. Saariston SWOT-analyysin mukaan vetovoimainen saaristoympäristö, vahva paikalliskulttuuri, sijainti lähellä pääkaupunkiseudun suurta palvelu- ja työpaikkatarjontaa sekä hyvät liikenneyhteydet kuuluvat vahvuuksiin. Puutteellinen palvelutaso ja kehittämätön infrastruktuuri sekä ympäristökuormitukset kuuluvat heikkouksiin.

Tulevaisuuden haasteena on saariston pitäminen elävänä ja toimivana kokonaisuutena ympäri vuoden. Toinen haaste on kulumisen estäminen, kun käyttöaste nousee sitä mukaa kuin rannikkoalueiden väestömäärä kasvaa. Väestönkasvu tuo myös mukanaan uusia mahdollisuuksia, mikäli tarpeelliset taloudelliset ynnä muut resurssit panostetaan saariston kehittämiseen. Saaristo voi toimia viehättävän Sipoon käyntikorttina ja houkutella kuntaan uusia asukkaita.